

Kratke ekonomsko-finančne analize

Izzivi slovenskega gospodarstva z vidika strukture rasti BDP in tehnološke zahtevnosti

Avtorja: Jan Radovan, Robert Zorko

Avgust 2025

BANKA

SLOVENIJE
EVROSISTEM

Zbirka: Kratke ekonomsko-finančne analize

Naslov: Izzivi slovenskega gospodarstva z vidika strukture rasti
BDP in tehnološke zahtevnosti

Avtorja: Jan Radovan, Robert Zorko

Številka: Avgust 2025

Kraj: Ljubljana

Izdajatelj:

Banka Slovenije

Slovenska 35, 1505 Ljubljana, Slovenija

www.bsi.si

Elektronska izdaja:

<https://www.bsi.si/publikacije/raziskave-in-analize/kratke-ekonomsko-financne-analize>

Mnenja in zaključki, objavljeni v prispevkih v tej publikaciji, ne odražajo nujno uradnih stališč Banke Slovenije ali njenih organov.

Uporaba in objava podatkov ter delov besedila sta dovoljeni le z navedbo vira.

© Banka Slovenije

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 245790467](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:si:hbz:5-10386-p0070-6)

ISBN 978-961-7230-22-2 (PDF)

Kazalo

Uvod	4
1 Struktura gospodarske rasti	5
2 Tehnološka struktura predelovalnih dejavnosti	13
3 Zaključek	17
4 Viri	18
5 Priloga: Razvrstitev predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti	19

Uvod¹

Struktura slovenskega gospodarstva se je od osamosvojitve pomembno spremenila. Prvi dve desetletji so zaznamovali zelo ugodni trendi gospodarskega napredka s postopnim približevanjem razvitejšim evropskim gospodarstvom. Krizna leta v obdobju 2009–2013 so te trende prekinila. Proces konvergence se je v nadaljnjih letih upočasnil, gospodarsko rast pa so spet večinoma poganjale delovno bolj intenzivne dejavnosti. Te dejavnosti v splošnem ustvarjajo manjšo dodano vrednost, plače zaposlenih pa so praviloma podpovprečne.

Ob tem je slovensko gospodarstvo izpostavljeno tudi izzivom, ki jih prinašajo neugodni demografski trendi, saj se podjetja že vrsto let soočajo s pomanjkanjem usposobljene delovne sile, pri čemer pa – ob pomanjkanju ustreznih investicij – tudi dolgoročni obeti niso ugodni.

Analiza empirično ne obravnava vzrokov za izpostavljene trende, vendar prikazuje ključne značilnosti trenutne strukture gospodarstva. Ugotovitve lahko služijo kot izhodiščna informacija in podpora ekonomskim politikam pri naslavljanju strukturnih izzivov, ki čakajo slovensko gospodarstvo.

Struktura publikacije je naslednja: v prvem delu je prikazana razčlenitev rasti bruto domačega proizvoda na prebivalca v Sloveniji na tri proizvodne dejavnike, delo, kapital in tehnologijo. Ta del analize se nanaša na celotno gospodarstvo in temelji na podatkih nacionalnih računov, ki jih zagotavlja Statistični urad Republike Slovenije (SURS). V drugem delu se analiza osredotoča na tehnološko zahtevnost predelovalnih dejavnosti na podlagi podatkov zaključnih računov podjetij, ki jih pripravlja Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPEŠ).

¹ Avtorja se zahvaljujeva mag. Ani Selan in dr. Gašperju Ploju za pregled, usmeritve in pomoč pri pripravi te analize. Mnenja in zaključki, objavljeni v tej analizi, ne odražajo nujno stališč Banke Slovenije in/ali Evrosistema.

Struktura rasti bruto domačega proizvoda na prebivalca kaže, da je do leta 2008 rast gospodarske dejavnosti v Sloveniji temeljila pretežno na rasti skupne faktorske produktivnosti in kapitala, v zadnjem desetletju pa bolj na delovni intenzivnosti.

Bruto domači proizvod (BDP) je najbolj razširjena mera gospodarske dejavnosti. Pri tem obstaja več pristopov njegovega merjenja: izdatkovni, dohodkovni in proizvodni. Pri zadnjem gre za merjenje dejavnosti na podlagi ustvarjene dodane vrednosti ter prispevka davkov na proizvode in storitve v nekem gospodarstvu.

Praktičen način razčlenitve BDP po proizvodni metodi temelji na teoretičnem konceptu proizvodne funkcije. Z njeno uporabo lahko ocenimo, koliko je k rasti BDP prispeval posamezni proizvodni dejavnik. V tej analizi uporabljamo proizvodno funkcijo s tremi proizvodnimi dejavniki, to so delo, kapital in skupna faktorska produktivnost. Zadnjo pogosto poenostavljeno imenujemo tudi tehnološki napredek ali tehnologija.

Za izračun uporabljamo produkcijsko funkcijo Cobb-Douglas

$$Y = TFP * L^{\alpha} K^{1-\alpha}$$

pri čemer

- proizvod Y odraža podatek o bruto domačem proizvodu na prebivalca;
- delo L odraža podatek o skupni zaposlenosti;
- se začetna količina kapital K v izhodiščnem letu 1999 izračuna z uporabo pogoja optimalnosti, pri katerem je mejni proizvod kapitala enak njegovemu uporabniškemu strošku – tj. vsoti realne obrestne mere (r) in stopnje deprecije kapitala (δ_C) (Mrkaić, 2002). Pri tem se upošteva 5-odstotna letna stopnja deprecije.

$$K_0 = \alpha Y_0 / (r_0 + \delta_K)$$

Preostale vrednosti kapitala se izračunavajo z enačbo za kopičenje kapitala, ki upošteva stopnjo deprecije kapitala in investicijsko dejavnost I_t v obdobju t ;

$$K_t = K_{t-1}(1 - \delta_K) + I_t$$

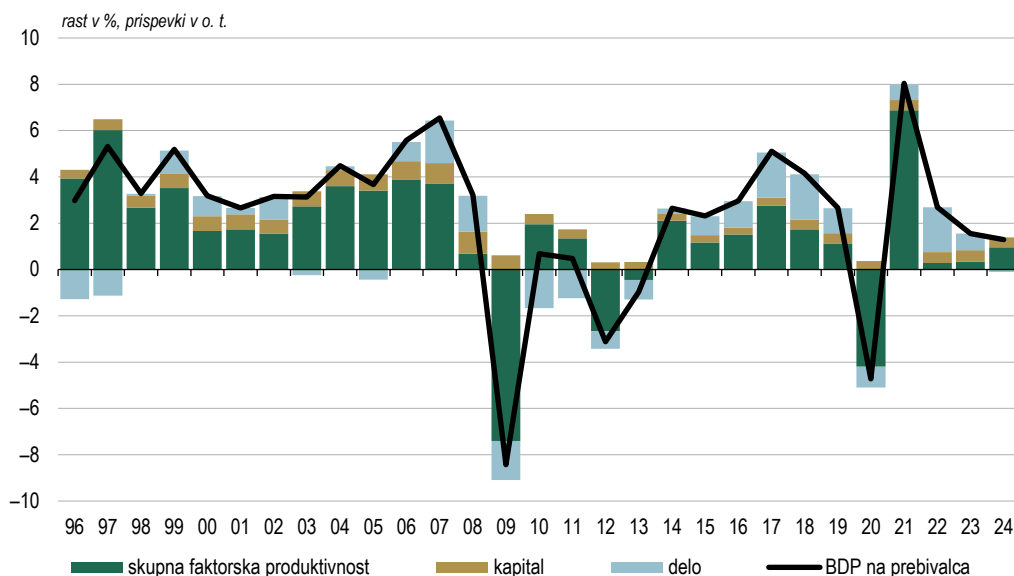
- skupna faktorska produktivnost TFP se izračuna kot razlika med rastjo BDP na prebivalca ter prispevoma kapitala in dela. Pri izračunu se upošteva, da je $\alpha = 2/3$, tj. delež dela v proizvodu Y , ki ga merimo z mero BDP na prebivalca. Vrednosti so v tem koraku logaritmirane.

$$tfp = y - \alpha l - (1 - \alpha)k$$

Razčlenitev povprečne rasti BDP na prebivalca kaže, da smo imeli v Sloveniji od leta 1996 do 2023 dve obdobji s pomembno različnima strukturama gospodarske rasti. Prvo je trajalo do leta 2008, tj. do izbruha svetovne gospodarske in pozneje dolžniške krize. Drugo obdobje rasti (zadnjih 12 let) je sledilo krizi med letoma 2009 in 2013.

Gospodarska rast je v prvem obdobju pretežno temeljila na skupni faktorski produktivnosti, tj. tehnološkem napredku, v manjši meri pa sta jo krepila še prispevka rasti kapitala, ki odraža investicijsko dejavnost v gospodarstvu, in delo. To obdobje je bilo zaznamovano s postopnim, a vztrajnim približevanjem slovenskega gospodarstva razvitejšim evropskim državam. Drugo obdobje od leta 2013 naprej kaže bistveno manjši prispevek skupne faktorske produktivnosti in investicijske dejavnosti, gospodarska rast pa je bila večinoma osnovana na rasti zaposlenosti in posledično veliko bolj delovno intenzivna (slika 1 in slika 2).

Slika 1: Razčlenitev rasti BDP na prebivalca

Viri: SURS, Eurostat, lastni preračuni.

Naraščajoč pomen delovne sile za gospodarsko rast v zadnjem desetletju kažejo tudi gibanja na trgu dela. Vzdrževanje delovno intenzivne strukture rasti hkrati postaja vedno večji izziv za delodajalce, ki se soočajo s pomanjkanjem usposobljene delovne sile.

Razmere na trgu dela so v zadnjih letih za delodajalce precej zahtevne. Zgodovinsko nizko brezposelnost in precej izpraznjen domač kadroviski bazen podjetja poudarjajo kot vedno resnejše omejitvene dejavnike njihovega poslovanja. Kot ugotavlja Lindič (2023), tesnost na trgu dela potrjuje tudi empirična analiza z Beveridgeovo krivuljo. Stopnja prostih delovnih mest je namreč zgodovinsko visoka, brezposelnost pa nizka (slika 5, desno). Prav tako je precej omejen obseg potencialnega dodatnega aktivnega prebivalstva (podzaposleni, neaktivni, ki želijo delati, a dela ne iščejo itd.)², kažejo pa se tudi učinki demografskih gibanj³. Visoko rast zaposlenosti bi lahko pojasnjevala tudi izkušnja podjetij po pandemiji, ko so težko našla primerno delovno silo: posledično se

² Podrobna analiza tesnosti trga dela je na voljo v publikaciji M. Lindič: Analiza tesnosti slovenskega trga dela, Prikazi in analize, Banka Slovenije, junij 2023.

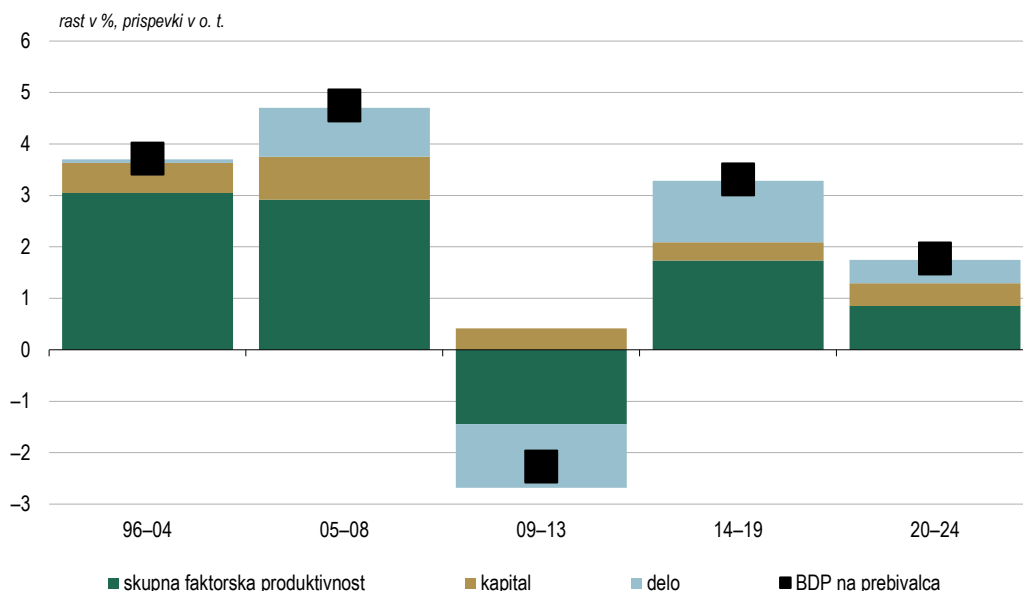
³ Več informacij je na voljo v okvirju 4.1: Staranje prebivalstva in njegov vpliv na tesnost trga dela, Pregled makroekonomskih gibanj, julij 2024. Dosegljivo na [povezavi](#).

kažejo znaki t. i. kopičenja delavcev.⁴ Podjetja so težave na domačem trgu dela praviloma reševala z zaposlovanjem tujih delavcev. Ti predstavljajo približno 15 % delovno aktivnih v Sloveniji, delež pa se je v zadnjih desetih letih povečal za skoraj 10 o. t.⁵

Struktura tujih delavcev po dejavnostih kaže, da se zaposlujejo večinoma na – v povprečju – slabše plačanih delovnih mestih v gradbeništvu (kjer znaša delež tujih delavcev približno 50 %), predelovalnih dejavnostih in tradicionalnih tržnih storitvah (hotelirstvo, gostinstvo).⁶

Razmere na trgu dela tudi nakazujejo, da je gospodarska rast v zadnjih letih večinoma slonela na dejavnostih, ki so praviloma manj tehnološko zahtevne in primerjalno bolj slonijo na zaposlovanju, kar se kaže v razmeroma velikem prispevku dela k rasti BDP na prebivalca. Na drugi strani je prispevek produktivnosti pomembno manjši kot pred svetovno gospodarsko in dolžniško krizo (slika 2).⁷ Kot kaže razčlenitev rasti BDP po dejavnostih (slika 3), od leta 2014 v povprečju največ prispevajo predelovalne dejavnosti, ki jih v nadaljevanju analize tudi podrobneje analiziramo, sledijo trgovina, gradbeništvo ter promet in skladiščenje. Glede na podatek o številu zaposlenih so v tem obdobju največ zaposlovali prav v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu.

Slika 2: Razčlenitev povprečne rasti BDP na prebivalca po obdobjih

Viri: SURS, Eurostat, lastni preračuni.

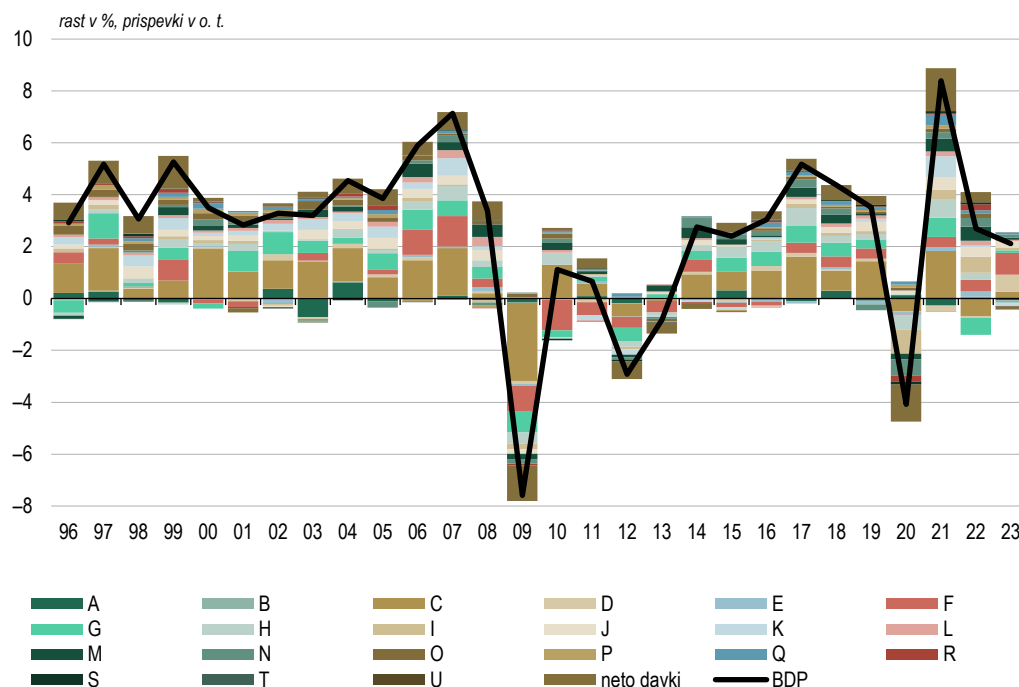
⁴ Več informacij je na voljo v okvirju 2.2.1: Razkorak med rastjo zaposlenosti in gospodarske dejavnosti po pandemiji, Pregled makroekonomskih gibanj z napovedmi, december 2023. Dosegljivo na [povezavi](#).

⁵ Več informacij je na voljo v okvirju 2.2.1: Napoved deleža tuje delovne sile v Sloveniji, Pregled makroekonomskih gibanj z napovedmi, december 2024. Dosegljivo na [povezavi](#).

⁶ Oktobra 2023 je povprečna bruto plača slovenskih državljanov znašala 2.300 EUR, medtem ko je pri delavcih iz tretjih držav, tj. držav, ki niso članice EU, dosegala 1.550 EUR. Več informacij je na voljo v okvirju 4.1: Delovno aktivni tujci v Sloveniji, Pregled makroekonomskih gibanj, september 2024. Dosegljivo na [povezavi](#).

⁷ A – kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo, B – rudarstvo, C – predelovalne dejavnosti, D – oskrba z električno energijo, plinom in paro, E – oskrba z vodo; ravnanje z odpadki in odpadki; saniranje okolja, F – gradbeništvo, G – trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil, H – promet in skladiščenje, I – gostinstvo, J – informacijske in komunikacijske dejavnosti, K – finančne in zavarovalniške dejavnosti, L – poslovanje z nepremičninami, M – strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, N – druge raznovrstne poslovne dejavnosti, O – dejavnost javne uprave in obrambe; dejavnost obvezne socialne varnosti, P – izobraževanje, Q – zdravstvo in socialno varstvo, R – kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti, S – druge dejavnosti.

Slika 3: Razčlenitev rasti BDP po sektorski dodani vrednosti

Viri: SURS, lastni preračuni.

Pomanjkanje ustreznega kadra in demografski pritiski postajajo vse pomembnejši dolgoročni izzivi za proizvodni potencial slovenskega gospodarstva.

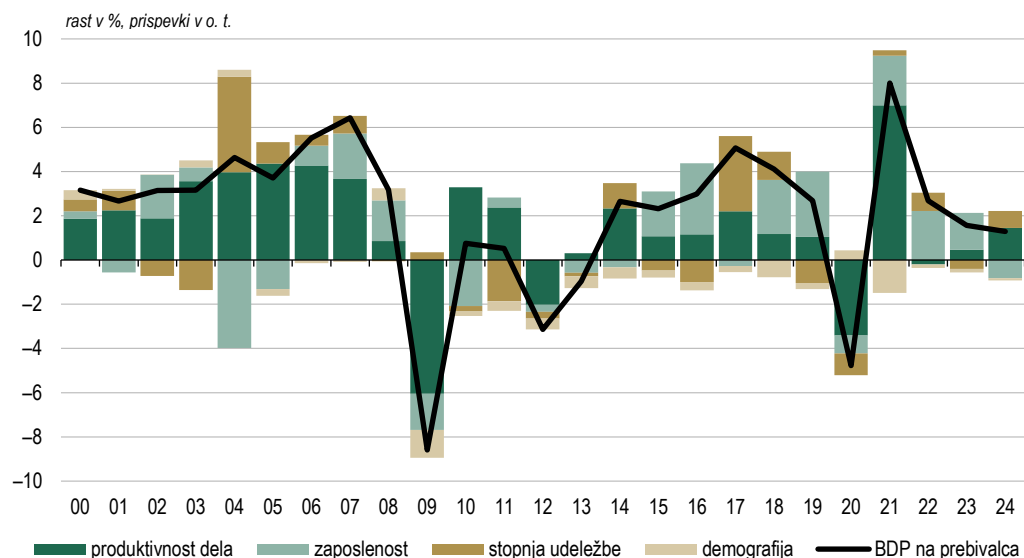
Ob takšni strukturi gospodarske rasti predstavljata dokaj izpraznjen kadrovski bazen in demografska struktura prebivalstva precejšnjo omejitev za slovensko gospodarstvo v prihodnje (slika 5, levo). Prvi znaki teh omejitev so že razvidni iz postopnega zmanjševanja prispevka dela k rasti BDP na prebivalca proti koncu opazovanega obdobja (slika 1). V prihodnjih 10 letih se bo število delovno sposobnega prebivalstva (od 20 do 64 let) dodatno skrčilo za približno 60 tisoč oseb.⁸ Za primerjavo, deset največjih predelovalnih podjetij v Sloveniji je v letu 2023 zaposlovalo nekaj manj kot 30 tisoč ljudi, v prihodnjih letih pa bo upad razpoložljive delovne sile dvakrat tolikšen. Takšni trendi zahtevajo hitre ukrepe za prestrukturiranje gospodarstva, pri čemer je ključen pogoj spodbudno okolje za inovacije, razvoj in aktivnejšo naložbeno politiko podjetij.

Da gre za precejšen izziv, kaže tudi alternativna razčlenitev rasti BDP na prebivalca (slika 4). Ta se je – skladno z že omenjenimi ugotovitvami – v zadnjih treh desetletjih pomembno spreminjala. Kot že omenjeno, v zadnjih letih temelji zlasti na visoki rasti zaposlenosti, delovna produktivnost pa je precej šibka. Kažejo se znaki negativnih demografskih gibanj, ki pa jih za zdaj do določene mere blažijo delovne migracije.

⁸ Glej sliko 11 v Analiza razmer na trgu dela in rezultati srednje in dolgoročnih napovedi potreb trga dela do leta 2037, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, februar 2024. Dosegljivo na [povezavi](#).

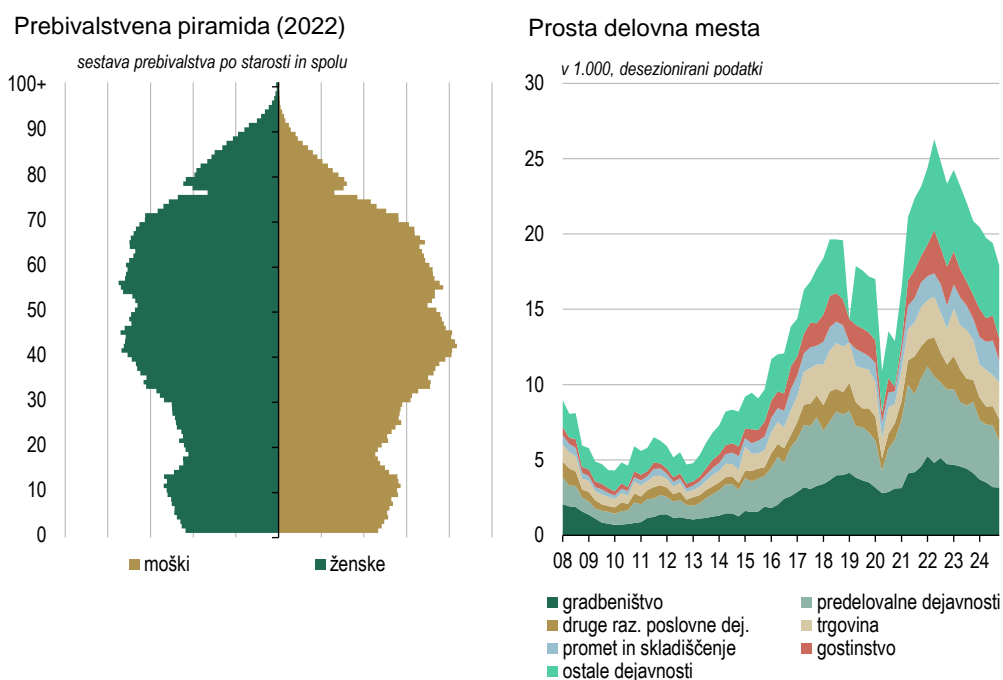

Slika 4: **Alternativna razčlenitev rasti BDP na prebivalca**

Viri: SURS, Eurostat, Europop, lastni preračuni.

Slika 5: **Tesnost trga dela**

Viri: SURS, Eurostat, lastni preračuni.

Zadnji dve desetletji spremljamo razmeroma skromno investicijsko dejavnost podjetij. Njena oživitve bo ključna za vzdrževanje dolgoročno stabilne rasti BDP, ohranjanje proizvodnega potenciala in nadaljnje dohitevanje razvitejših gospodarstev.

Realno konvergenco v splošnem merimo z dvema komplementarnima konceptoma – beta konvergenco in sigma konvergenco. Pri prvi gre za t. i. proces dohitevanja, ko nizko dohodkovna gospodarstva zmanjšujejo razkorak do visoko dohodkovnih gospodarstev ob višji gospodarski rasti. To merimo z BDP na prebivalca v pariteti kupne moči.

Drugi koncept pa obravnava zmanjšanje dohodkovne razpršenosti med gospodarstvi (Diaz del Hoyo in drugi, 2017).

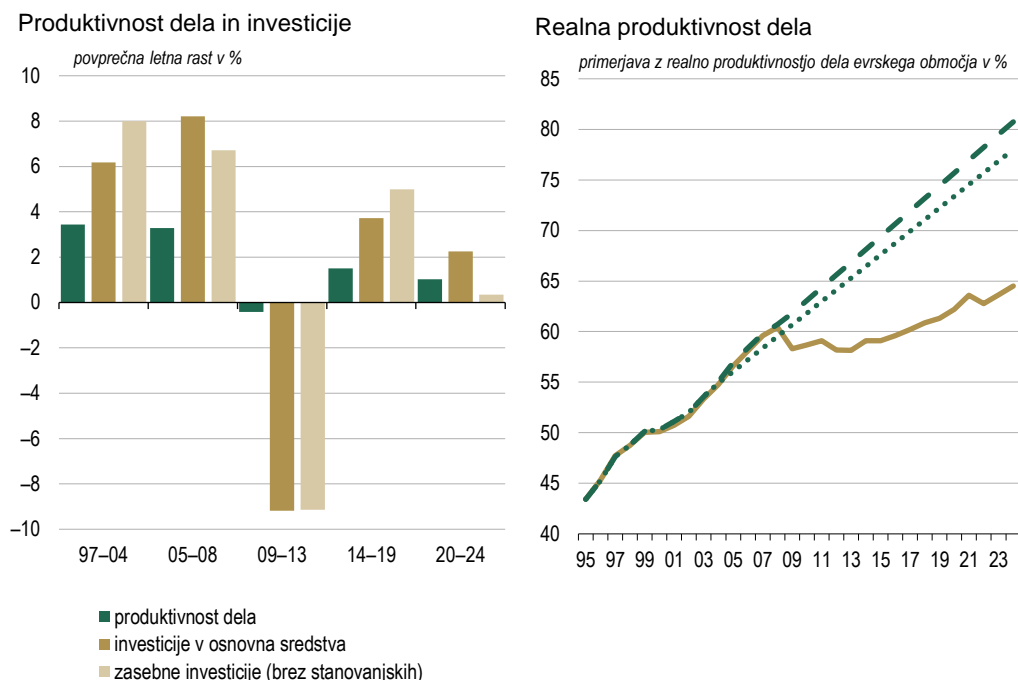
Kot so prikazali Diaz del Hoyo in drugi (2017), je za obdobja hitre rasti BDP na prebivalca v gospodarstvih z manjšimi dohodki značilna zlasti rast delovne produktivnosti, ki jo je poleg investicij v opremo in infrastrukturo krepila tudi rast skupne faktorske produktivnosti oziroma TFP. Na rast TFP vplivajo različni dejavniki, npr. tehnološki napredek ob uvajanju novih tehnologij, vlaganja v človeški kapital, vlaganja v razvoj in inovacije, izboljševanje institucionalnega okolja, učinkovitejša alokacija proizvodnih dejavnikov ipd. Avtorji še posebej izpostavljajo t. i. prehod iz ekstenzivne v intenzivno rast (ta temelji zlasti na učinkovitosti in inovacijah).

Pri tem procesu imajo pomembno vlogo naložbe, saj neposredno vplivajo na rast delovne produktivnosti, hkrati pa so osnova za krepitev skupne faktorske produktivnosti.

Ključni izziv, s katerim se sooča slovensko gospodarstvo, je skromna investicijska dejavnost podjetij (slika 6, levo). Ta je bila pred začetkom svetovne gospodarske krize v letu 2008 razmeroma močna, v letih tik pred krizo do določene mere tudi zaradi prekomernega zadolževanja. Ob takšni investicijski dejavnosti, ki jo je spremljala tudi ugodna rast skupne faktorske produktivnosti, je slovensko gospodarstvo precej hitro zmanjševalo zaostanek v produktivnosti dela do povprečja evrskega območja (slika 6, desno).

Trend se je po gospodarski in dolžniški krizi spremenil (slika 7). Naložbena politika podjetij je zaradi pokriznega prestrukturiranja in razdolževanja postala previdnejša, s tem pa – tudi v času zelo ugodnih pogojev financiranja – rast investicij skromnejša. To spremlja nizka rast produktivnosti dela in počasnejše zmanjševanje razkoraka do povprečne realne produktivnosti dela v evrskem območju.

Slika 6: Produktivnost dela in investicije

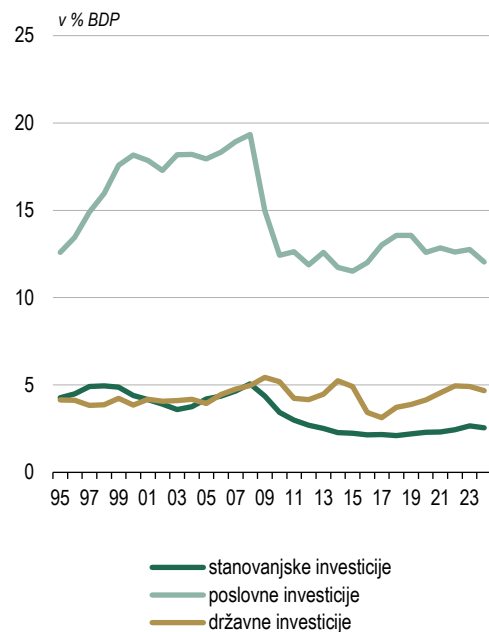

Viri: SURS, Eurostat, lastni preračuni.

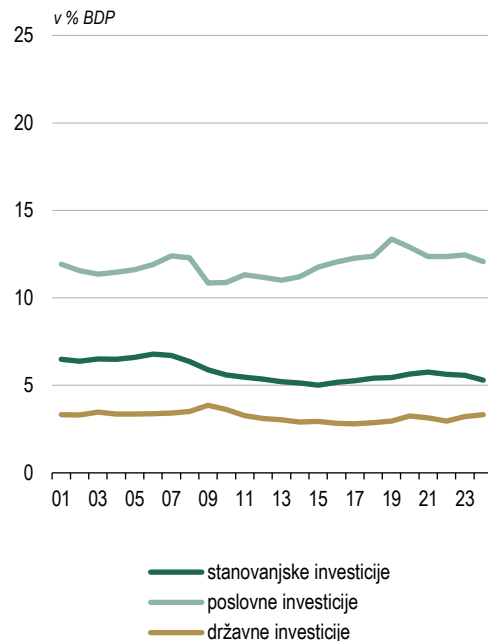
Opomba: Na sliki desno je realna produktivnost dela izračunana kot realna produktivnost dela na zaposlenega po nacionalnih računih (realni BDP in zaposlenost po domačem konceptu). Črtkana črta predstavlja trendna gibanja pred letom 2008, pikčasta pa trendna gibanja pred letom 2004.

Slika 7: **Investicije v deležu BDP v Sloveniji in v evrskem območju**

Delež posamezne vrste investicij v slovenskem BDP

Delež posamezne vrste investicij v BDP evrskega območja

Viri: SURS, Eurostat, lastni preračuni.

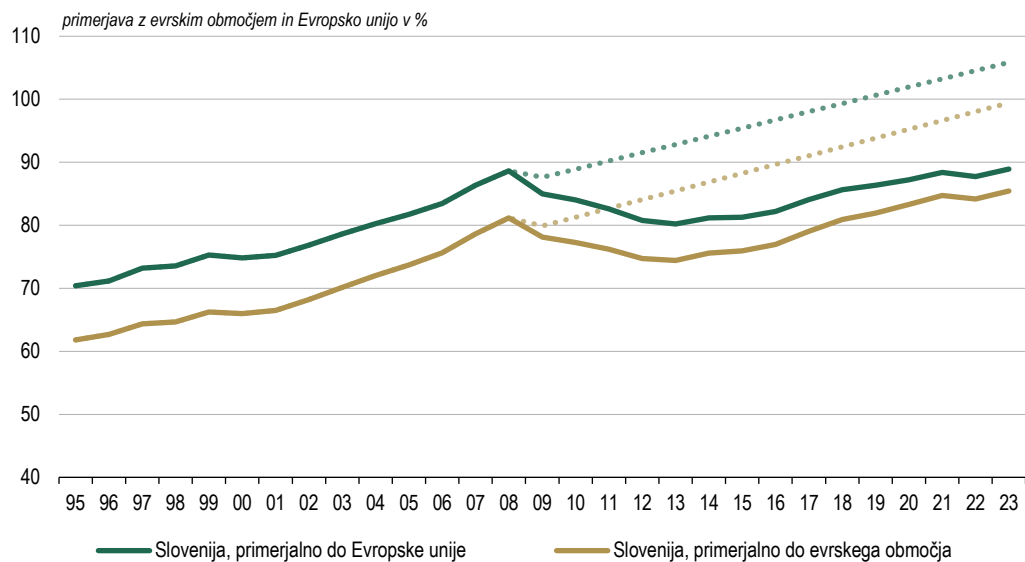
Učinki rasti investicij, ki so se odražali v povečevanju produktivnosti dela, so vidni tudi v drugih makroekonomskih agregatih. Ob razmeroma ugodni rasti produktivnosti dela v obdobju 1995–2008 se je namreč zmanjševal tudi razkorak v BDP na prebivalca po pariteti kupne moči (PPP)⁹ med Slovenijo in evrskim območjem. Ta je v letu 1995 znašal v Sloveniji približno 67 % povprečja evrskega območja, do leta 2008 pa je narasel blizu 83 %. Po začetku svetovne gospodarske in dolžniške krize, ki sta Slovenijo prizadeli bolj kot evrsko območje, se je naš razvojni zaostanek povečal (upad deleža na 75 %). Ta se je začel ponovno zmanjševati šele leta 2017 – kar sovpada tudi s povečanjem investicijske aktivnosti po dolžniški krizi –, v letu 2023 pa je to razmerje znašalo nekaj manj kot 88 % in je najvišje do zdaj (slika 8).

Kot kažejo Diaz del Hoyo in drugi (2017), investicijska dejavnost krepi rast delovne produktivnosti, hkrati pa omogoča hitrejši napredek v skupni faktorski produktivnosti. Oboje je temelj realne konvergence oziroma dohitevanja razvitejših gospodarstev.

Za nadaljnje zmanjševanje razvojne vrzeli bo torej ključno vlaganje v nove tehnologije in s tem tudi postopen premik v tehnološki strukturi slovenskega gospodarstva.

⁹ BDP na prebivalca po pariteti kupne moči upošteva razlike v ravni cen med državami, kar je pomembno pri analiziranju dejanske kupne moči in življenjskega standarda v posamezni državi, prav tako pa v splošnem zagotavlja večjo konsistentnost v primerjalnih analizah med državami (npr. upošteva razlike v menjalnih tečajih ipd.). Podobno mero (BDP na prebivalca po standardu kupne moči) uporablja tudi Evropska komisija pri analizi razvitosti regij znotraj EU, ki jo upošteva pri izvajanju kohezijskih politik. Glej npr. [Deveto poročilo o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji](#).

Slika 8: BDP na prebivalca (v PPP) v Sloveniji vis-à-vis EO in EU

Viri: Svetovna banka, lastni preračuni.

Opomba: Pikčasti črti predstavljata trendna gibanja pred letom 2008.

Tehnološka struktura predelovalnih dejavnosti¹⁰ kaže podobne trende kot agregatni podatki o dejavnostih rasti BDP: tehnološko zahtevnejša industrija v zadnjem desetletju v povprečju raste počasneje kot pred letom 2008.

Podatki AJPES za predelovalna podjetja kažejo zelo podobne trende kot ključni makroekonomski agregati. Struktura predelovalne industrije je tehnološko¹¹ razmeroma hitro napredovala do leta 2008. Visokotehnološka in srednje- do višjetehnološka podjetja so namreč hitro povečevala svojo dodano vrednost (slika 9), postajala pa so tudi vedno pomembnejši zaposlovalci (slika 10). V letu 1996 so zaposlovala 31,5 % vseh zaposlenih v predelovalni industriji, leta 2008 pa že 38,4 %. Predelovalna podjetja so leta 1996 zaposlovala¹² 225 tisoč oseb. To število se je v nadaljnjih letih postopoma zmanjševalo in do začetka svetovne gospodarske krize leta 2008 upadlo pod 200 tisoč oseb. Ta gibanja kažejo postopen proces deindustrializacije, ki je bil del tranzicije po osamosvojitvi in globalni trend v razvitih gospodarstvih. Slovenska podjetja so svetovno krizo po obdobju pregrevanja domačega gospodarstva dočakala prezadolžena,¹³ zato so bili njeni negativni učinki izdatni. To se odraža tudi v številu zaposlenih v predelovalnih podjetjih, ki se je v kriznem obdobju do leta 2014 zmanjšalo za približno 20 %, na 160 tisoč.

V zadnjem desetletju se je povpraševanje po delavcih znova okrepilo, povprečna letna rast je znašala 2,3 %, posledično se je število zaposlenih v letu 2023 povečalo na več kot 196 tisoč. Pri tem (36 tisoč dodatno zaposlenih oseb) pa je – z vidika skromne rasti produktivnosti dela – pomembno, da se je v nizkih in nižje- do srednjetechnoloških podjetjih dodatno zaposlilo 21 tisoč oseb, v tehnološko zahtevnejših (srednje- do visoko in visokotechnoloških) pa 15 tisoč. Za primerjavo, v obdobju 1996–2008 se je število zaposlenih v tehnološko zahtevnejših predelovalnih podjetjih povečalo za pet tisoč, v tehnološko manj zahtevnih pa zmanjšalo za 32 tisoč. V letu 2024 se je število zaposlenih v predelovalnih dejavnostih zmanjšalo za tri tisoč, pretežno v nižjih- do srednjetechnoloških podjetjih.

Podobna dolgoročna gibanja kot pri zaposlenosti odraža tudi struktura ustvarjene dodane vrednosti predelovalne industrije (slika 9). Tehnološko naprednejša industrija je namreč leta 1996 ustvarila 37,2 % celotne dodane vrednosti predelovalnih podjetij, leta 2008 pa 45,9 %. Po kriznih letih se je ta delež ohranjal približno nespremenjen, po pandemiji pa se je celo nekoliko zmanjšal, a ostal pri 45 %. Do leta 2023 se je pomen tehnološko manj zahtevne industrije primerjalno povečal. Ob upadu dodane vrednosti v nižje- do srednjetechnoloških podjetjih v letu 2024 se je delež ustvarjene dodane vrednosti v tehnološko naprednejši industriji povečal za približno 3 o. t.

Ob upoštevanju cenovnih gibanj in analizi realnih podatkov se zaključki glede strukture dodane vrednosti po tehnološki zahtevnosti pomembno razlikujejo. To je še posebej

¹⁰ Predelovalne dejavnosti po podatkih AJPES ustvarijo skoraj 35 % dodane vrednosti slovenskih gospodarskih družb. Druga najpomembnejša dejavnost je trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil (17,3 %), sledita promet in skladiščenje (8,6 %) ter gradbeništvo (7,4 %).

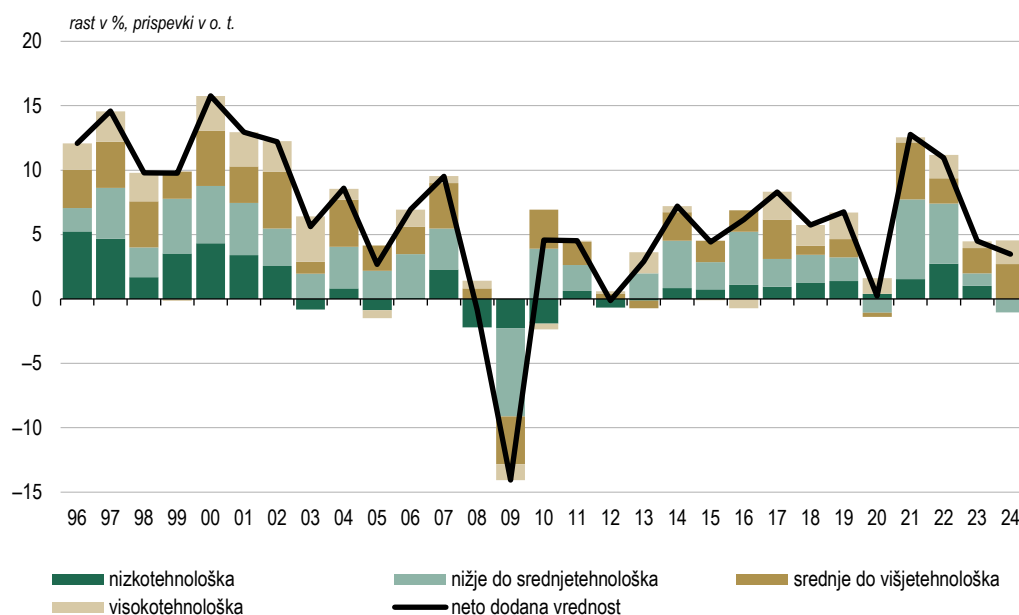
¹¹ Razvrstitev podjetij v predelovalni industriji po tehnološki zahtevnosti v tej analizi sledi definiciji Eurostat. Ta razvršča podjetja v štiri kategorije: visokotechnološka, srednje- do visokotechnološka, nižje- do srednjetechnološka in nizkotechnološka podjetja. Razvrstitev je narejena na trimesetni ravni NACE za NACE Rev. 2. Podrobnosti so na voljo na [spletni strani Eurostat](#) in v prilogi.

¹² Podatek o povprečnem številu zaposlenih po podatkih AJPES temelji na obsegu opravljenih delovnih ur.

¹³ Podrobna analiza (pre)zadolženosti slovenskega podjetniškega sektorja v času krize je na voljo v poglavju Zadolženost in razdolževanje slovenskih podjetij v publikaciji Ekonomski izzivi 2014, UMAR, junij 2014.

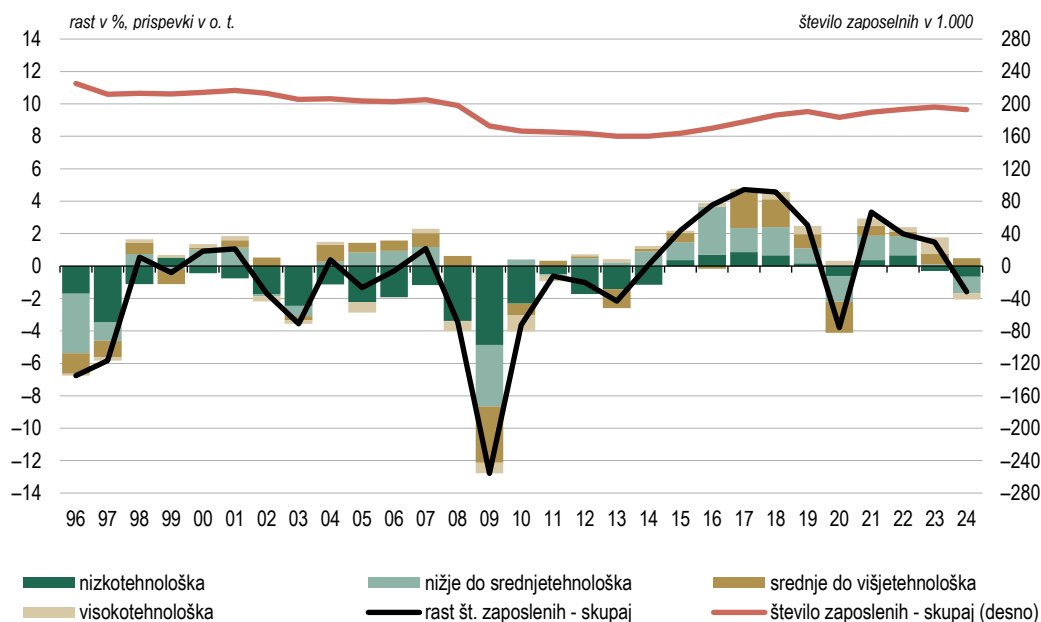
značilno za obdobje močnih cenovnih sprememb in je posledica precejšnje heterogenosti med deflatorji po dejavnostih in panogah, saj cenovni šoki med njimi niso enako intenzivni.¹⁴

Slika 9: Razčlenitev nominalne rasti dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti

Viri: AJPES, lastni preračuni.

Slika 10: Razčlenitev rasti števila zaposlenih v predelovalnih dejavnostih po tehnološki zahtevnosti

Viri: AJPES, lastni preračuni.

¹⁴ Več informacij je na voljo v izbrani temi: Razlike v aktivnosti med slovenskimi predelovalnimi panogami publikaciji, Pregled makroekonomskih gibanj, april 2025. Dosegljivo na [povezavi](#).

Visokotehnološke panoge so v povprečju produktivnejše, bolj dobičkonosne,¹⁵ manj energetske intenzivne, zaposleni v njih pa prejemajo višje plače.

Tehnološko naprednejše panoge predelovalne industrije so produktivnejše, tj. ustvarjajo višjo dodano vrednost na zaposlenega, v povprečju pa izplačujejo tudi višje plače. Oboje je pomembno tudi za zagotavljanje primerne – preko davčnih prihodkov – ravni storitev države, ki so potrebne za izboljševanje življenjskega standarda v državi. Ob hitrejši rasti produktivnosti pa se zmanjšuje tudi razvojni zaostanek za najrazvitejšimi gospodarstvi. Kot je prikazano v preglednici 2, so tehnološko naprednejše panoge v splošnem tudi energetske manj intenzivne¹⁶, tj. stroški energentov v njihovih skupnih stroških (tj. poslovni odhodki) predstavljajo primerjalno manjši delež.

Kot prikazuje preglednica 1 je investicijska¹⁷ dejavnost po začetku krize 2008 upadla ne glede na tehnološko zahtevnost panoge. Najbolj se je zmanjšala v nizkotehnoloških panogah, kjer je delež investicij v dodani vrednosti upadel za 13,3 o. t., in sicer s 34,7 % (1996–2003) na 21,4 % (2014–2024). Največji delež investicij v dodani vrednosti v zadnjem desetletju v povprečju beležijo srednje- do visokotehnološke panoge. Tudi v teh panogah pa je ta delež v povprečju zadnjih desetih let precej manjši kot v obdobju 1996–2003, in sicer za več kot 10 o. t. V istem obdobju se je delež najmanj zmanjšal v visokotehnoloških panogah, približno za 8 o. t.

Ključni ukrepi ekonomskih politik bi morali obravnavati predvsem vprašanje nizke investicijske dejavnosti podjetij, saj je ta tesno povezana tudi s tehnološkim napredkom, ki pa se, kot kažejo rezultati, odraža tako v višji dodani vrednosti kot v manjši energetske intenzivnosti, kar prispeva k boljšim življenjskim razmeram v državi.

Preglednica 1: Delež investicij v dodani vrednosti predelovalnih panog po tehnološki zahtevnosti

	Skupaj	Nizkotehnološke panoge	Nizje- do srednjetechnološke panoge	Srednje- do visokotechnološke panoge	Visokotechnološke panoge
1996–2003	34,5	34,7	38,2	34,6	27,1
2004–2008	29,0	26,2	31,4	30,0	27,1
2009–2013	21,7	21,8	22,9	22,2	18,1
2014–2024	21,3	21,4	20,5	23,1	19,2

Vir: AJPES, lastni preračuni.

¹⁵ Dobičkonosnost podjetij v tej analizi prikazujemo s kazalnikom profitne marže, izračunanem kot razmerje med čistim poslovnim izidom obračunskega obdobja (čisti dobiček – aop186 ali izguba obračunskega obdobja – aop187) in čistimi prihodki od prodaje – aop110. Ta kaže, koliko enot čistega dobička ali izgube je podjetje izkazalo na enoto čistih prihodkov od prodaje (Fi=Po, 2023).

¹⁶ Podrobna analiza energetske intenzivnosti po panogah je na voljo v publikaciji L. Žakelj: Razmere v slovenskih energetsko intenzivnih predelovalnih panogah, Kratke ekonomsko-finančne analize, Banka Slovenije, november 2024.

¹⁷ Investicije v posameznem letu so izračunane kot razlike v stanju opredmetenih osnovnih sredstev (aop10) izbranega podjetja med tekočim letom in predhodnim, z upoštevanjem amortizacije (aop145) v tekočem letu, podobno kot kaže enačba za kopičenje kapitala, predstavljena na strani 5.

Preglednica 2: **Pregled izbranih kazalnikov poslovanja predelovalnih panog po tehnološki zahtevnosti**

	1996	2008	2014	2023	2024
Število zaposlenih (v tisoč)					
Visokotehnološke panoge	18	17	14	21	20
Srednje- do visokotehnološke panoge	53	59	50	59	60
Nižje- do srednjetechnološke panoge	54	62	58	74	72
Nizkotehnološke panoge	100	60	38	43	42
SKUPAJ	225	198	160	196	193
Povprečna plača (v tisoč EUR)					
Visokotehnološke panoge	7,5	21,3	27,7	37,4	40,5
Srednje- do visokotehnološke panoge	5,5	14,8	18,0	27,3	29,0
Nižje- do srednjetechnološke panoge	5,4	14,7	17,8	26,4	28,0
Nizkotehnološke panoge	4,8	12,4	15,2	23,9	25,7
SKUPAJ	5,4	14,5	18,1	27,3	29,1
Dodana vrednost na zaposlenega (v tisoč EUR)					
Visokotehnološke panoge	15,8	59,5	73,9	87,8	101,9
Srednje- do visokotehnološke panoge	10,7	32,3	41,3	59,4	63,7
Nižje- do srednjetechnološke panoge	9,8	31,4	37,9	55,9	55,8
Nizkotehnološke panoge	9,0	24,8	33,2	52,0	53,5
SKUPAJ	10,2	32,0	41,0	59,4	62,5
Dobičkonosnost (v %)					
Visokotehnološke panoge	2,8	11,6	9,1	10,5	10,7
Srednje- do visokotehnološke panoge	-4,1	2,0	3,4	3,8	3,8
Nižje- do srednjetechnološke panoge	-4,2	1,9	3,3	4,7	3,1
Nizkotehnološke panoge	-1,7	0,2	2,1	5,2	4,0
SKUPAJ	-2,5	2,5	3,7	5,2	4,4
Delež energentov v skupnih stroških (v %)					
Visokotehnološke panoge		1,9	1,8	3,1	2,0
Srednje- do visokotehnološke panoge		1,7	1,7	2,3	1,7
Nižje- do srednjetechnološke panoge		5,4	5,1	5,6	4,5
Nizkotehnološke panoge		3,9	4,0	4,9	4,1
SKUPAJ		3,4	3,3	4,0	3,1

Viri: AJPES, lastni preračuni.

Opomba: Preračuni so narejeni na ravni kategorij tehnološke zahtevnosti, npr. povprečna plača na zaposlenega je izračunana kot razmerje med seštevkom stroškov za plače vseh podjetij v izbrani kategoriji in številom zaposlenih vseh podjetij v izbrani kategoriji. Enako velja za delež stroškov energentov v poslovnih odhodkih (podatek za leto 1996 ni na voljo), dobičkonosnost in dodano vrednost na zaposlenega.

Staranje prebivalstva ob pomanjkanju delovne sile, še posebej v dejavnostih z nižjo dodano vrednostjo, je eden izmed ključnih izzivov slovenskega gospodarstva v prihodnosti. To se namreč v zadnjem desetletju sooča z razmeroma skromno rastjo zasebnih investicij, kar se kaže tudi v počasni rasti delovne produktivnosti.

Reševanje teh izzivov je tudi eno ključnih vodil evropske gospodarske politike. Ta je osnovana na t. i. Draghijevem načrtu za Evropo, ki predlaga tri ključne cilje, in sicer zmanjšanje tehnološkega zaostanka za Združenimi državami Amerike in Kitajsko, trajnostni gospodarski razvoj in varnost.

Podobne cilje je treba oblikovati tudi pri snovanju domače gospodarske politike.

Za stabilnost socialnega sistema v Sloveniji je treba več naporov vlagati v ustvarjanje gospodarskega okolja, ki bo spodbujalo investicije v raziskave in razvoj ter vodilo v postopen prehod gospodarstva na tehnološko naprednejšo raven.¹⁸ Ta bo omogočila višjo rast produktivnosti dela, tj. dodane vrednosti na zaposlenega, kar bo dajalo osnovo za višje plače in boljši življenjski standard.

Kot kažejo rezultati te osnovne analize, se je struktura gospodarske rasti v Sloveniji v času spreminjala. V letih velike investicijske dejavnosti podjetij pred kriznim obdobjem 2009–2013 je bilo zmanjševanje razvojnega zaostanka do povprečja evrskega območja razmeroma hitro, tehnološka zahtevnost predelovalnih dejavnosti pa je trendno naraščala. Po tem obdobju je bila investicijska dejavnost manjša, realna konvergenca in tehnološke spremembe slovenskega gospodarstva pa so se upočasnile.

Naprednejša tehnološka struktura gospodarstva ima oprijemljive učinke tudi na prebivalstvo. Tehnološko naprednejše panoge namreč v povprečju ustvarijo višjo dodano vrednost na zaposlenega, kar prinaša pozitivne eksternalije za gospodinjstva. Povprečne plače v teh panogah so posledično praviloma višje kot v tistih z manjšo tehnološko zahtevnostjo.

Eden izmed ciljev slovenske gospodarske politike ostaja dohitevanje najrazvitejših gospodarstev, a je razkorak še vedno precejšen (npr. BDP na prebivalca v PPP v Sloveniji znaša približno 85 % evrskega območja). Pospešek v zmanjševanju razvojnega razkoraka bo mogoč le ob primerni investicijski dejavnosti.

Z inovacijami, vlaganjem v razvoj ter modernizacijo in prestrukturiranjem proizvodnih dejavnosti poleg že omenjenega zmanjševanja razvojne vrzeli obravnavamo tudi druge dolgoročnejske strukturne izzive, kot sta tesnost trga dela in zeleni prehod.

Panoge, ki jih uvrščamo med tehnološko zahtevnejše, so namreč v povprečju manj delovno in energetske intenzivne. Ob modernizaciji in prestrukturiranju gospodarstva bi bile potrebe po – praviloma – slabše plačani delovni sili manjše, prav tako pa bi se nadalje zmanjševala energetska intenzivnost gospodarstva.

Ključne naloge gospodarske politike pri obravnavanju izzivov, predstavljenih v analizi, so posledično ustvarjanje okolja, ki bo privlačno za domače in tuje investicije, tudi z zagotavljanjem čim večje stabilnosti in predvidljivosti poslovnega okolja. To je nujen pogoj za zagon večjega – in z vidika ohranjanja proizvodnega potenciala nujnega – naložbenega

¹⁸ Tovrstna priporočila je ob objavi publikacije *Kakovost življenja v Sloveniji – Poročilo o razvoju 2025* podal tudi Urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR).

cikla podjetij, tako v uvajanje novih tehnologij, digitalizacije in avtomatizacije proizvodnih procesov kot tudi v človeški kapital.

4

Viri

Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES). (2025). Baza letnih poročil gospodarskih družb v Sloveniji 1995–2024.

Banka Slovenije (20. december 2023). Pregled makroekonomskih gibanj z napovedmi. Ljubljana: Banka Slovenije.

Banka Slovenije (9. julij 2024). Pregled makroekonomskih gibanj. Ljubljana: Banka Slovenije.

Banka Slovenije (3. september 2024). Pregled makroekonomskih gibanj. Ljubljana: Banka Slovenije.

Banka Slovenije (18. december 2024). Pregled makroekonomskih gibanj z napovedmi. Ljubljana: Banka Slovenije.

Banka Slovenije (14. april 2025). Pregled makroekonomskih gibanj. Ljubljana: Banka Slovenije.

Diaz del Hoyo, L. J., E. Dorrucci, F. F. Heinz, S. Muzikarova (2017). Real convergence in the euro area: a long-term perspective. *Occasional Paper Series No. 203*. European Central Bank. Pridobljeno 23. junija 2025 s: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op203.en.pdf>

Eurostat. (2025). Glosar: Visokotehnoška klasifikacija predelovalnih industrij. Eurostat. Pridobljeno 21. marca 2025 s: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:High-tech_classification_of_manufacturing_industries&action=statexp-seat&lang=s

Fi=Po Finančni podatki. (2023). Spletno orodje Fi=Po Finančni pomočnik, Pojasnila za gospodarske družbe: »Bilanca stanja, aktiva«. AJPES. Pridobljeno 21. marca 2025 s: https://www.ajpes.si/fipo/pomoc.asp?id_SifVrstaSubjekta=3&print=yes

Lindič, M. (2023). Analiza tesnosti slovenskega trga dela. Prikazi in analize. Banka Slovenije. Pridobljeno 23. junija 2025 s: <https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/analiza-tesnosti-slovenskega-trga-dela.pdf>

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (februar 2024). Analiza razmer na trgu dela in rezultati srednje in dolgoročnih napovedi potreb trga dela do leta 2037. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Mrkaič, M. (2002). The Growth of Total Factor Productivity in Slovenia. *Post-Communist Economies*, 14(4), 445–454.

Urad za makroekonomske analize in razvoj (junij 2014). Ekonomski izzivi 2014, poglavje Zadolženost in razdolževanje slovenskih podjetij. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.

Urad za makroekonomske analize in razvoj (25. april 2025). Kakovost življenja v Sloveniji – Poročilo o razvoju 2025. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.

Urad za publikacije Evropske komisije. (2024). Deveto poročilo o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji. Luxembourg: Urad za publikacije Evropske unije.

Žakelj, L. (2024). Razmere v slovenskih energetsko intenzivnih predelovalnih panogah. Kratke ekonomsko-finančne analize. Banka Slovenije. Pridobljeno 2. aprila 2025 s: <https://www.bsi.si/storage/uploads/b014191b-6d37-4a19-b778-6cb5716c172d/razmere-v-slovenskih-energetsko-intenzivnih-predelovalnih-panogah-luka-zakelj-november-2024.pdf>

Priloga: Razvrstitev predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti

Razvrstitev dejavnosti na podlagi evropske klasifikacije gospodarskih dejavnosti (NACE), NACE Rev. 2, trimestne številčne oznake (področja, oddelki in skupine).

Visokotehnološka:

- Proizvodnja osnovnih farmacevtskih izdelkov in farmacevtskih pripravkov (21);
- Proizvodnja računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov (26);
- Proizvodnja zračnih in vesoljskih plovil ter sorodnih strojev (30.3).

Srednje visokotehnološka:

- Proizvodnja kemikalij in kemičnih izdelkov (20);
- Proizvodnja orožja in streliva (25.4);
- Proizvodnja električne opreme (27);
- Proizvodnja strojev in naprav, d. n. (28);
- Proizvodnja motornih vozil, priklopnikov in polpriklopnikov (29);
- Proizvodnja druge prevozne opreme (30) razen ladjedelnštva (30.1) in razen proizvodnje zračnih in vesoljskih plovil ter sorodnih strojev (30.3);
- Proizvodnja medicinskih in zobozdravstvenih instrumentov in potrebščin (32.5).

Srednje nizkotehnološka:

- Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa (18.2);
- Proizvodnja koksa in naftnih derivatov (19);
- Proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas (22);
- Proizvodnja drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (23);
- Proizvodnja kovin (24);
- Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in opreme (25), razen proizvodnje orožja in streliva (25.4);
- Gradnja ladij in čolnov (30.1);
- Popravilo in montaža strojev in naprav (33).

Nizkotehnološka:

- Proizvodnja prehrambenih izdelkov (10);
- Proizvodnja pijač (11);
- Proizvodnja tobačnih izdelkov (12);
- Proizvodnja tekstilij (13);
- Proizvodnja oblačil (14);
- Proizvodnja usnja in sorodnih izdelkov (15);
- Proizvodnja lesa in izdelkov iz lesa in plute, razen pohištva; proizvodnja izdelkov iz materialov za slamo in pletarstvo (16);
- Proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja (17);
- Tiskanje in razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa (18) razen razmnoževanja posnetih nosilcev zapisa (18.2);
- Proizvodnja pohištva (31);
- Druge predelovalne dejavnosti (32) razen proizvodnje medicinskih in zobozdravniških instrumentov in opreme (32.5).